Lietas Nr. A420445613
Lietas arhīva Nr. AA43-1182-15/13

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 26.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente S.Kanenberga,
tiesneses I.Kaļiņina un D.Makarova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2013.gada 16.jūlija lēmuma Nr.11-8/6515 atcelšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 16.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļa 2013.gada 7.martā pieņēma lēmumu Nr.13/616544, ar kuru nolemts pieteicējam /pers. A/ pārtraukt vecuma pensijas izmaksu no 2013.gada 1.aprīļa sakarā ar to, ka apdrošināšanas stāžs ir mazāks par desmit gadiem, kas nepieciešams, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju.

Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļa 2013.gada 7.martā pieņēma lēmumu Nr.13/616565, ar kuru nolemts pieteicējam pārtraukt piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu no 2013.gada 1.aprīļa sakarā ar to, ka nav tiesības saņemt vecuma pensiju.

Nepiekrītot minētajiem lēmumiem, pieteicējs tos apstrīdēja.

[2] Ar aģentūras direktores p.i. 2013.gada 16.jūlija lēmumu Nr.11-8/6515 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) minētie lēmumi atstāti negrozīti.

Lēmumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] No Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikā teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību (turpmāk – Vienošanās 9.pantā noteiktā izriet, ka jau no Vienošanās spēkā stāšanās brīža persona nevarēja paļauties, ka vienlaicīgi saņems divu valstu pensijas.

[2.2] Tā kā pieteicējs 2007.gada 4.septembra iesniegumā par pensijas piešķiršanu bija norādījis, ka saņem Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrijas izdienas pensiju (turpmāk – izdienas pensija), tad, lai tiktu izpildīts Vienošanās noteiktais nosacījums, tas ir, tiktu apturēta Krievijas Federācijas pensijas izmaksa, aģentūras nodaļa 2007.gada 10.septembrī ar vēstuli Nr.21/NA/2009 informēja Krievijas Federācijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Sociālās nodrošināšanas nodaļu par Latvijas vecuma pensijas piešķiršanu pieteicējam.

[2.3] No 2013.gada 1.aprīļa tika pārskatīts Latvijas vecuma pensijai vērā ņemtais apdrošināšanas stāžs un no tā tika izslēgti periodi, kad pieteicējs mācījies kara skolā no 1963.gada 1.septembra līdz 1967.gada 30.oktobrim un no 1972.gada 1.septembra līdz 1973.gada 30.jūnijam, kuri varēja tikt ņemti vērā, piešķirot arī Krievijas Federācijas izdienas pensiju.

[2.4] Pieteicēja Latvijas apdrošināšanas stāžs pēc pārskatīšanas ir 5 gadi, kas ir mazāks nekā likuma ,,Par valsts pensijām" 11.panta pirmajā daļā un pārejas noteikumu 8.[1] un 8.[2]punktā noteiktais nepieciešamais minimālais apdrošināšanas stāžs (10 gadi), lai viņam būtu tiesības uz Latvijas vecuma pensiju. Tā kā pieteicējam nav tiesības uz vecuma pensiju, tad, pamatojoties uz likuma ,,Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 41.punktu, viņam nav tiesības arī uz piemaksu pie vecuma pensijas.

[2.5] Pieteicējs nav iesniedzis aģentūras noteiktajā laikā Krievijas Federācijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Sociālās nodrošināšanas nodaļas izziņu, kas apliecina par kādiem periodiem viņš saņem izdienas pensiju, līdz ar to aģentūra ņem vērā to, ka, piešķirot izdienas pensiju, stāžā ieskaita mācību periodu kara skolā.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2013.gada 13.augustā saņemts pieteicēja pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

Pieteikumā un tā papildinājumos norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Likumā „Par valsts pensiju" nav noteikts jēdziens „citas valsts pensija", proti, jēdzieni „valsts pensija" un „izdienas pensija" būtiski atšķiras.

Pieteicējam ir piešķirta militārā pensija, kuras izmaksu regulē Krievijas Federācijas 1993.gada 12.februāra likums „Par pensiju nodrošināšanu personām, kuras bijušas karadienestā vai dienējušas iekšlietu iestādēs, un šo personu ģimenēm" (turpmāk - Militāro pensiju likums).

Saskaņā ar Krievijas normatīvo regulējumu militārā pensija nav valsts pensija, bet ir izdienas pensija. Pieteicēja ieskatā likumā „Par valsts pensijām" nav sastopamas pazīmes, ka likumdevējs jēdzienā „citas valsts pensija" gribēja iekļaut ne tikai ārvalstu valsts pensijas, bet arī ārvalstu izdienas pensijas.

[3.2] Ja tomēr tiek uzskatīts, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts regulē arī ārvalsts izdienas pensiju izmaksas kārtību, lietderīgi ņemt vērā ārvalsts izdienas pensijas piešķiršanas īpatnības, īpaši attiecībā pret kalendāra stāža uzskaiti.

Saskaņā ar Militāro pensiju likuma 13.pantu militārā pensija piešķirama personām ar kopējo militāro stāžu 20 gadi un vairāk.

Pieteicēja militārais stāžs ir būtiski vairāk nekā 20 gadi. Tas ir pilnīgi pietiekami, lai piešķirtu pieteicējam militāro pensiju, neņemot vērā pieteicēja apmācības periodu, kas bija izslēgts no Latvijas apdrošināšanas stāža. Strīdīgs apdrošināšanas periods neietekmē militārās pensijas piešķiršanas faktu. Turklāt pieteicējam Krievijas izdienas pensija tika piešķirta pirms Latvijas pensijas piešķiršanas.

Ņemot vērā minēto, uz pieteicēju konkrētajā gadījumā nav attiecināms likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts.

[3.3] Aģentūra nepareizi interpretē Vienošanās 9.pantu. Šī tiesību norma konkrētajā gadījumā pienākumu uzliek tikai Krievijas pusei, un tā neattiecas uz Latvijas pensiju. Pieteicējam Latvijas vecuma netika piešķirta ar nosacījumu, ka jebkurā brīdī tā varētu tikt atņemta vai tiktu samazināts tās apmērs.

[3.4] Pieteicēja ieskatā situāciju regulē arī 2007.gada 18.decembra Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums). Līgums neparedz to abu valsts pensiju pārrēķināšanu, kas bija piešķirtas pirms līguma spēkā stāšanās 2011.gada 19.janvārī.

Līguma 3.panta trešās daļas ierobežojums attiecas tikai uz tām personām, kuras ir aktīvajā militārajā dienestā brīdī, kad rodas tiesības uz pensiju, un neattiecas uz pieteicēju kā bijušo militārpersonu.

[3.5] Pārsūdzētajā lēmumā nav ņemta vērā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkta daļa, kas noteic, ka pensijas pārtraukšana pieļaujama tikai gadījumā, ja Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. Tādējādi jāņem vērā Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (turpmāk – Pakts) un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk – Konvencija).

[3.6] Pamatojot apsvērumu, ka Latvijas pensijas izmaksas pārtraukšana jeb samazināšana par 100 procentiem ir nesamērīga, pieteicējs atsaucas uz Satversmes tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumu lietā Nr.2009-43-01.

[3.7] Papildus pieteicējs lūdz apturēt tiesvedību un iesniegt Satversmes tiesai pieteikumu par likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta atbilstību Pakta 2.panta pirmajai daļai un 9.pantam, Konvencijas Pirmā protokola 1.pantam, kā arī Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91., 105. un 109.pantam.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemti atbildētājas aģentūras paskaidrojumi, ka pieteikumu neatzīst.

Papildus pārsūdzētajā lēmumā norādītajam paskaidrojumos norādīts, ka tiesiskās paļāvības princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies. Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus 42.[1]punktu iestāde ir piemērojusi uz priekšu, nevis tai piešķirot atpakaļvērstu spēku. Nav konstatējams Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos garantēto tiesību uz īpašumu aizskārums.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.maija spriedumu pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Administratīvā procesa likuma 85.panta otrajā daļā noteikts, ka adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt tad, ja ir vismaz viens no šādiem apstākļiem: 1) tiesību norma paredz administratīvā akta atcelšanu vai administratīvais akts ietver tā atcelšanas atrunu; 2) administratīvais akts izdots ar kādu citu nosacījumu un šis nosacījums nav vispār izpildīts, nav pienācīgi izpildīts vai nav laikus izpildīts; 3) mainījušies lietas faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kuriem pastāvot administratīvā akta izdošanas brīdī, iestāde varētu šādu administratīvo aktu neizdot. Šādā gadījumā administratīvo aktu var atcelt triju mēnešu laikā no dienas, kad iestāde uzzināja par tā atcelšanas iespēju, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas; 4) mainījušies lietas faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kuriem pastāvot administratīvā akta izdošanas brīdī, iestāde varētu šādu administratīvo aktu neizdot, un administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses.

Tā kā izskatāmajā lietā ir strīds, vai aģentūra tiesiski un pamatoti ar pārsūdzēto Lēmumu pārtrauca iepriekš piešķirtās pensijas un tās piemaksas izmaksu, tad tiesai jāpārbauda, vai ir ievēroti Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas nosacījumi šāda personai labvēlīga administratīvā akta atcelšanai.

[5.2] Tiesa vispirms konstatēja, ka aģentūra pārsūdzētajā lēmumā ir pieļāvusi pārrakstīšanās kļūdu, neprecīzi norādot laika periodus, kas izslēgti no pieteicēja apdrošināšanas stāža, un norādot nepareizu Latvijas apdrošināšanas stāžu pēc tā pārskatīšanas.

Proti, pārsūdzētā lēmuma 8.punktā norādīts, ka no pieteicēja apdrošināšanas stāža mācību periodiem karaskolās no 1963.gada 1.septembra līdz 1967.gada 30.oktobrim un no 1972.gada 1.septembra līdz 1973.gada 30.jūnijam. Turpretim lietā ir aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas 2007.gada 28.septembra lēmums Nr.73962 par pensijas piešķiršanu pieteicējam. Saskaņā ar minētā lēmuma 1.pielikumu (*lietas 103.lapa*) līdz 1995.gada 31.decembrim pieteicējam aprēķinātā darba stāžu – 5 gadi – veido mācības ārpus Latvijas laikā no 1963.gada 1.septembra līdz 1967.gada 30.oktobrim un no 1972.gada 1.septembra līdz 1975.gada 21.jūnijam (nevis līdz 1973.gada 30.jūnijam, kā norādīts pārsūdzētajā lēmumā). Arī no lietā esošā pieteicēja diploma par augstākās militārās izglītības iegūšanu redzams, ka pieteicējs mācības karaskolā pabeidza 1975.gada 21.jūnijā (*lietas 27. - 28.lapa*).

Pārsūdzētā lēmuma 8.punktā arī norādīts, ka Latvijas apdrošināšanas stāžs pēc tā pārskatīšanas ir 5 gadi. Turpretim no aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2013.gada 7.marta lēmuma Nr.13/616544 1.pielikuma redzams, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs pēc pārskatīšanas ir 6 gadi 6 mēneši (*lietas 32.lapa*).

Tiesa norādīja, ka minētajām kļūdām nav ietekmes uz Lēmumu pēc būtības, jo saskaņā ar tiesību normām persona var pretendēt uz Latvijas vecuma pensijas saņemšanu, uzkrājot vismaz 10 gadu apdrošināšanas stāžu.

[5.3] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu $2.^2$ punktu, nosakot tiesības uz valsts pensiju, neņem vērā līdz 1990.gada 31.decembrim uzkrātos apdrošināšanas periodus, ja tie ir ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju. Tiesību norma ir spēkā kopš 2008.gada 1.jūlija.

Laikā no 2002.gada 1.janvāra līdz 2008.gada 30.jūnijam ierobežojums valsts pensijas aprēķinā iekļaujamajam apdrošināšanas (darba) periodam bija noteikts tikai attiecībā uz virsdienestu PSRS Bruņotajos spēkos. Proti, likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punkta 2.apakšpunkts noteica, ka līdz 1990.gada 31.decembrim Latvijas pilsoņiem darbam pielīdzinātais periods ir arī virsdienests PSRS Bruņotajos spēkos, ja viņiem sakarā ar darbību Latvijas interesēs atņemta dienesta pakāpe vai viņi iesaukti aktīvajā militārajā dienestā pēc obligātā karadienesta vai pēc civilās augstskolas beigšanas, ja nesaņem citas valsts pensiju, kuras apmēra noteikšanā ir ņemts vērā šis dienesta periods.

Tādējādi vispārīgi likuma „Par valsts pensijām" tiesiskais regulējums jau iepriekš noteica ierobežojumu saņemt valsts pensiju, ja par to pašu periodu persona jau saņem citas valsts piešķirtu pensiju.

[5.4] Ņemot vērā, ka Vienošanās ir starptautisks līgums, tās interpretēšanā izmantojama 1969.gada Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (turpmāk – Vīnes konvencija).

Vīnes konvencijas 31.pants noteic interpretācijas vispārīgos noteikumus. Saskaņā ar Vīnes konvencijas 31.panta 1.punktu līgums ir interpretējams godprātīgi saskaņā ar parasto nozīmi, kāda piešķirama terminiem līguma kontekstā un atbilstoši tā objektam un mērķim. Tādējādi aģentūrai bija tiesisks pamats atsaukties uz Vienošanos.

Saskaņā ar Vienošanās 1. un 2.pantu Vienošanās mērķis ir nodrošināt Krievijas Federācijas militārpersonu (militāro pensionāru) un viņu ģimenes locekļu, kuri pastāvīgi dzīvo un kuriem būtu tiesības dzīvot Latvijas Republikas teritorijā, sociālo aizsardzību. Vienošanās III sadaļa reglamentē pensiju nodrošināšanu.

No Vienošanās 7.panta secināms, ka primāri visus jautājumus, kas saistīti ar militāro pensionāru pensijām un pabalstiem (pensiju un pabalstu noteikšana, pārrēķināšana un izmaksa) risina Krievijas Federācijas iestādes (Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrija un citi kompetenti orgāni), sadarbojoties ar Latvijas Republikas kompetentajām iestādēm (orgāniem). Atbilstoši Vienošanās 9.pantam Latvijas Republika, ja tā uzskata par nepieciešamu, ir tiesīga piešķirt Krievijas militārpersonai arī Latvijas valsts pensiju. No Vienošanās 9.panta otrā teikuma izriet, ka gadījumos, kad persona saņem pensiju no abām valstīm, Krievijas Federācijai ir pienākums apturēt pensijas, kas militārpersonai piešķirta pirms Latvijas pensijas piešķiršanas, izmaksu uz laiku, kamēr persona saņem Latvijas pensiju.

Tātad minētā tiesību norma satur nosacījumu, kādam pastāvot, Latvijas Republika var izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu, proti, nosacījumu, ka Latvijas Republikas vecuma pensija bijušajai militārpersonai tiek piešķirta tikai gadījumā, ja Krievijas Federācija aptur pensijas izmaksu.

[5.5] Lai gan pieteicējs uzskata, ka Vienošanās 9.pants uzliek papildu pienākumus tikai Krievijas Federācijas pusei un attiecas tikai uz Krievijas pensiju, šis arguments nav pamatots.

Kā pamatoti norādīts pārsūdzētajā lēmumā, starpvalstu līgumu (attiecīgi arī Vienošanās) būtība ir novērst situācijas, kad par vieniem un tiem pašiem apdrošināšanas periodiem persona saņem vienlaicīgi vairāku valstu pensijas. No Vienošanās 9.panta satura tiesai nav šaubu, ka šīs normas mērķis ir novērst situācijas, ka bijušajām militārpersonām par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu pensijas tiktu maksātas gan no Latvijas Republikas, gan no Krievijas Federācijas budžeta. Līdz ar to pieteicējam nebija tiesiska pamata paļauties, ka viņš varētu saņemt divu valstu pensijas vienlaikus par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu.

[5.6] Pieteicējs nav apšaubījis faktu, ka viņam ir piešķirta Krievijas izdienas pensija, tostarp par mācību periodiem karaskolās no 1963.gada 1.septembra līdz 1967.gada 30.oktobrim un no 1972.gada 1.septembra līdz 1975.gada 21.jūnijam.

Tomēr, neskatoties uz Latvijas Republikas nosūtīto paziņojumu par pieteicējam piešķirto vecuma pensiju, pieteicējs turpināja saņemt izdienas pensiju no Krievijas Federācijas. Tādējādi pieteicējs, vienlaicīgi par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņemot divu valstu pensijas, ir nonācis situācijā, kas ir pretrunā Vienošanās 9.pantam un likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu $2.^2$ punktam.

[5.7] Vienošanās nesatur nosacījumus attiecībā uz līgumslēdzēju valstu pensiju piešķiršanu, pensiju apmēru, kā arī pensiju pārrēķināšanas noteikumiem, tostarp Vienošanās nesatur regulējumu par to, kā jārīkojas situācijās, kad persona par vienu un to pašu periodu saņem abu valstu pensijas. Līdz ar to pensiju piešķiršana, pensiju pārskatīšana un citi ar pensijām saistīti jautājumi risināmi saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.

Lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija ir piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi

cita valsts, likumdevējs ir papildinājis likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus ar 42.[1] punktu. Šajā tiesību normā noteikts – ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot, ja Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa regulā (EK) Nr.883/2004 (turpmāk – regula Nr.883/2004) vai Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. Tādējādi minētais tiesiskais regulējums nepārprotami noteic, ka personai nav tiesiska pamata par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņemt gan Latvijas, gan citas valsts pensiju.

[5.8] Tiesa atzina, ka pieteicēja gadījumā nav piemērojama regula Nr.883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Uz to nav norādījis arī pieteicējs.

Pretēji pieteicēja norādītajam, tiesa secināja, ka uz viņu konkrētajā gadījumā nav attiecināms Līgums. Saskaņā ar Līguma 3.panta 3.punktu līgums neattiecas uz Līgumslēdzēju Pušu bruņoto spēku militārpersonām. Lietā nav strīds par to, ka pieteicējs saņem Krievijas militāro (izdienas) pensiju, un tiesas vērtējumā šajā lietā izšķiramā strīda kontekstā pieteicējs uzskatāms par militārpersonu neatkarīgi no tā, kad noslēdzis dienestu PSRS armijā.

[5.9] Tā kā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus ar 42.[1] punkts precizē situācijas, kādas ir atrunātas starpvalstu līgumos tostarp arī Vienošanās, tad tiesa nekonstatēja tā neatbilstību Satversmei.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz pensijas izmaksu uzskatāmas par īpašumu Satversmes 105.panta izpratnē. Tomēr, vērtējot kādas tiesību normas atbilstību minētajam pantam, vienlaikus ir atzīstams, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības un tiesiskās intereses nevar tikt aizsargātas tādā pašā mērā, kā tas būtu gadījumā, ja ierobežotas būtu īpašuma tiesības to „klasiskajā" izpratnē (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.2007/01/01 20. un 21.punktu*).

Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka attiecībā uz īpašuma tiesībām sociālo tiesību jomā valstij ir piešķirama plaša rīcības brīvība, jo arī Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības vēl negarantē noteiktu pensijas apmēru un tās var ierobežot. Satversmes 109.pantā garantētās tiesības var ierobežot, ja ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir attaisnots ar leģitīmu mērķi un atbilst samērīguma principam (*skat., piemēram, Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr.2007-04-03 26. punktu*).

Ierobežojums saņemt divas pensijas par vienu un to pašu stāžu (apdrošināšanas periodu) ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis – sociālās apdrošināšanas budžeta ilgtspējas nodrošināšana. Izskatāmajā gadījumā pieteicējam vairs netiek veikta Latvijas pensijas izmaksa un piemaksas pie pensijas izmaksa, jo pensijas pārskatīšanas rezultātā konstatēts, ka ir nepietiekams apdrošināšanas stāžs Latvijas pensijas saņemšanai. Tomēr nav konstatējams, ka pieteicējam vispār tiktu liegts sociālā nodrošinājuma sistēmas atbalsts. Lietā esošie materiāli apstiprina, ka pieteicējam pensiju maksā Krievijas Federācija. Tādējādi secināms, ka pieteicējam tiek sniegts sociālais nodrošinājums, kas ir ņemams vērā, lemjot par citu – Latvijas Republikas sociālā nodrošinājuma līdzekļu piešķiršanu vai izmaksu.

[5.10] Tiesa arī nepiekrita pieteicēja argumentam, ka izdienas pensija nav uzskatāma par valsts pensiju. Krievijā izdienas pensijas tiek maksātas no federālā budžeta, līdz ar to tās ir uzskatāmas par valsts pensiju. Turklāt Latvijā ar jēdzienu „valsts pensija" tiek apzīmēta arī „izdienas pensija". Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa) ir norādījis, ka izdienas pensija un vecuma pensija kā valsts sociālās drošības sistēmas izmaksas no valsts budžeta līdzekļiem abas ir valsts pensijas (*sk. Augstākās tiesas 2011.gada 29.decembra rīcības sēdes lēmuma Nr.SKA-1090/2011 12.punktu*). Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punktā minētais jēdziens „citas valsts pensija" neattiektos uz citas valsts piešķirtajām izdienas pensijām.

[5.11] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts paredz, ka Latvijas pensijas izmaksāšana pārtraucama, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot Latvijas pensiju. Tiesa nekonstatēja, ka Vienošanās vai kādā citā starptautiskajā līgumā, kas būtu piemērojams izskatāmajā gadījumā, būtu noteikts citādi, proti, saglabāt pensijas izmaksu.

Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmo daļu un pārejas noteikumu 8.[2] punktu līdz 2014.gada 1.janvārim tiesības uz vecuma pensiju ir personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem.

Lietā nav strīds par to, ka pieteicēja Latvijas apdrošināšanas stāžs, izslēdzot iepriekš minētos mācību periodus karaskolās, nesasniedz 10 gadus.

Līdz ar to tiesa atzina, ka ir iestājušies APL 85.panta otrās daļas 1.punkta nosacījumi, kas ir par pamatu iepriekš izdota labvēlīga tiesiska administratīvā akta atcelšanai. Tiesa uzskatīja, ka aģentūra pamatoti no apdrošināšanas stāža izslēdza pieteicēja mācību periodus karaskolās un pārtrauca pensijas izmaksu sakarā ar apdrošināšanas stāža nepietiekamību Latvijas pensijas saņemšanai.

Pārtraucot vecuma pensijas izmaksu sakarā ar to, ka pēc apdrošināšanas perioda izslēgšanas pieteicējam nepietiek pensijas piešķiršanai nepieciešamā kopējā stāža, ir pārtraucama arī piemaksas pie vecuma pensijas izmaksa.

[5.12] Tiesa uzskatīja, ka Satversmes tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumā lietā Nr.2009-43-01, uz kuru ir atsaucies pieteicējs, izteiktie apsvērumi uz izskatāmo gadījumu nav tieši attiecināmi, jo Satversmes tiesa lietā Nr.2009-43-01 vērtēja pensiju samazināšanu ekonomiskās krīzes apstākļos, nevis pensijas izmaksas pārtraukšanas samērīgumu gadījumos, kad persona saņem citas valsts pensiju.

[5.13] Satversmes 1.pants noteic, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika

Tiesa jau iepriekš norādīja, ka pieteicējam nebija tiesiska pamata paļauties, ka viņš vienlaicīgi par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu varētu saņemt divu valstu pensijas. Šādā kontekstā tiesa nesaskatīja personas aizsargājamu tiesisku paļāvību uz pensiju, ja par to pašu apdrošināšanas periodu persona jau saņem pensiju no citas valsts.

[5.14] Satversmes 91.pants noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Vienlīdzības princips noteikts arī Pakta 2.panta pirmajā daļā.

Tiesa pieteicēja argumentu, ka vienlīdzības princips prasa vienādi izturēties nevis pret visām personām, bet vienādām interesēm, ārvalsts militāro pensiju un Latvijas vecuma pensiju saņemšana par vienu un to pašu periodu dod priekšrocību militārajiem pensionāriem salīdzinājumā ar visiem pārējiem pensionāriem, tomēr izdienas pensijas mērķis ir dot priekšrocības noteiktai personu grupai, tātad atšķirīga attieksme ir attaisnota, atzina par kļūdainu. Pieteicēja minētais mērķis – priekšrocību došana noteiktai personu grupai – ir jau sasniegts ar izdienas pensijas saņemšanu. Pieteicējam nav pamata prasīt vēl vairāk priekšrocību, papildus Krievijas izdienas pensijai saņemot vēl arī Latvijas vecuma pensiju par tiem pašiem apdrošināšanas periodiem.

[5.15] Pieteicējs turpina saņemt Krievijas izdienas pensiju. Kā jau tiesa norādīja iepriekš, nav pamata uzskatīt, ka, pārtraucot Latvijas vecuma izmaksu, pieteicējam būtu pilnībā liegts sociālais nodrošinājums, atbilstoši Pakta 9.pantā un Satversmes 109.pantā noteiktajam.

[5.16] Konvencijas Pirmā protokola 1.pants un Satversmes 105.pants aizsargā personas tiesības uz īpašumu.

Īpašuma tiesību aizsardzība šajā lietā ir vērtējama, ņemot vērā, ka pārsvarā pieteicēja apdrošināšanas periodi ir attiecināmi uz laika posmu līdz 1996.gada 1.janvārim. Šajā laika posmā vēl nebija izveidota pensiju sistēma, kas balstīta uz apdrošināšanas iemaksām. Tādējādi par šo periodu pieteicējam neveidojas uzkrātais pensijas kapitāls. Līdz ar to likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta piemērošana konkrētajā gadījumā nepārkāpj pieteicēja īpašuma tiesības Satversmes 105.panta izpratnē.

Pieteicēja ekonomiskās intereses ir pretrunā taisnīguma principam, līdz ar to viņa ekonomisko interešu ierobežošana konkrētajā lietā ir atzīstama par pamatotu.

Konvencijas Pirmā protokola 1.pantā noteikto īpašuma tiesību ierobežošana, ņemot vērā, ka tā ir pamatota ar sabiedrības interesēm, arī ir pieļaujama.

[5.17] Apkopojot [5.13] - [5.16] punktā minēto, tiesa secināja, ka pieteicēja argumenti par nepieciešamību iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā nav pamatoti.

[5.18] Pamatojoties uz iepriekš secināto, tiesa atzina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots, savukārt pieteikums noraidāms.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 16.maija spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā lūgts izskatīt lietu pēc būtības rakstveida procesā un pilnībā apmierināt pieteikumu.

Apelācijas sūdzībā papildus pieteikumā un iepriekš iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos (*sk. [3] punktu*) norādītajam minēts turpmākais.

[6.1] Neizpratni rada atsauce spriedumā uz APL 85.panta otrās daļas 4.punktu, jo pieteicējs lūdz atcelt nelabvēlīgus administratīvos aktus.

[6.2] Tiesa nepamatoti ignorējusi vairākus Satversmes tiesas atzinumus, pat nemotivējot, kāpēc attiecīgie Satversmes tiesas atzinumi nav nozīmīgi, un Administratīvās apgabaltiesas lēmumos paustos atzinumus analoģiskās lietās, proti, Administratīvās apgabaltiesas lēmumus lietās Nr.A420401913, Nr.A420405313, Nr.A420404813, Nr.A420405113, Nr.A420400113, Nr.A420404213, Nr.A420405213, kuros atbildētājas analoģiskie akti atzīti par pirmšķietami prettiesiskiem. Turklāt pirmās instances tiesa nav pienācīgi motivējusi savu atšķirīgo viedokli.

[6.3] Tiesa nav izvērtējusi pieteicēja savlaicīgi iesniegtajos paskaidrojumos norādītos argumentus, tādējādi lieta nav izskatīta vispusīgi un objektīvi.

[6.4] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, jo nav pareizi piemērojusi tiesību normu interpretācijas metodes.

[6.5] Tiesa ir ignorējusi nozīmīgus pierādījumus, proti, pieteicēja 2007.gada iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu, aģentūras 2007.gada lēmumu par vecuma pensijas piešķiršanu pieteicējam, Latvijas Valsts Prezidenta kancelejas 2013.gada 24.oktobra atbildi Nr.2070 uz Latvijas Republikas pensionāra iesniegumu.

[7] Administratīvajā apgabaltiesā saņemts atbildētājas rakstveida paskaidrojums, ka apelācijas sūdzība nav pamatota.

[8] Apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, piemērojusi atbilstošās tiesību normas, pirmās instances tiesas izdarītie secinājumi ir pareizi un pietiekami, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[11] Papildus attiecībā uz apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[11.1] Pieteicējs apelācijas sūdzībā ir pamatoti norādījis, ka pārsūdzētais lēmums ir viņam nelabvēlīgs administratīvais akts. Taču ar pārsūdzēto lēmumu ir atcelti iepriekš izdoti pieteicējam labvēlīgi tiesiski administratīvie akti par vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas piešķiršanu pieteicējam.

Gadījumus, kad pieļaujama labvēlīga tiesiska administratīvā akta atcelšana, noteic Administratīvā procesa likuma 85.panta otrā daļa. Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka konkrētajā gadījumā pārsūdzētais lēmums vērtējams atbilstoši minētās panta daļas 1.punktam, kas paredz, ka adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja tiesību norma paredz tā atcelšanu.

Aģentūra pārsūdzēto lēmumu pamatojusi ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, kas noteic, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot, ja regulā Nr.883/2004 vai Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi.

Augstākā tiesa līdzīgā lietā ir norādījusi, ka nav pamatots viedoklis, ka minētā norma piemērojama tikai tajā gadījumā, ja citas valsts pensija piešķirta jau pēc Latvijas pensijas piešķiršanas. Kā izriet no 2012.gada 14.jūnija likuma anotācijas, pārejas noteikumi ar 42.[1]punktu papildināti, lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija tiek piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, un noteiktu, kā rīkoties gadījumos, kad apdrošināšanas stāžā ir ieskaitīti periodi, par kuriem pensiju piešķīrusi cita valsts. Proti, likumdevēja griba bijusi izslēgt ikvienu iespēju, kad par vienu un to pašu laikposmu persona saņem vairākas pensijas, neatkarīgi no tā, kuras valsts pensija piešķirta pirmā (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-99/2015 12.punktu*).

[11.2] Augstākā tiesa arī ir norādījusi, ka šādos gadījumos nav piemērojams Līgums. Līguma 3.panta trešā daļa noteic, ka līgums neattiecas uz Līgumslēdzēju pušu bruņoto spēku un citu saskaņā ar to tiesību aktiem izveidoto militāro formējumu militārpersonām, kā arī Krievijas Federācijā uz personām, kuras pensiju nodrošināšanas jomā ir pielīdzinātas minētajām militārpersonām. Tā kā pieteicējs ir Krievijas Federācijas militārais pensionārs, proti, viņam ir piešķirta izdienas pensija saskaņā ar Militāro pensiju likumu. Tādējādi pieteicējs pensiju nodrošināšanas jomā ir pielīdzināts Krievijas Federācijas militārpersonām. Ievērojot minēto, nav pamatots viedoklis, ka jēdziens „militārpersona" ir jāinterpretē šauri, un pieteicēja gadījumā ir piemērojams Līgums (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-99/2015 10.punktu*).

[11.3] Kā arī norādījusi Augstākā tiesa, šādos gadījumos netiek pārkāpts arī tiesiskās paļāvības princips, jo tiesību normas nekad nav paredzējušas personas tiesības vienlaicīgi saņemt divu valstu pensijas, un vienlīdzības princips, jo persona neatrodas salīdzināmos apstākļos ar tām personām, kas papildus pensijai saņem cita veida ienākumus, kas nav sociālās apdrošināšanas sistēmas izmaksas (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 11.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-1081/2015 6.punktu*).

[11.4] Nav arī nozīmes pieteicēja atsaucei uz Latvijas Valsts prezidenta kancelejas 2013.gada 24.oktobra atbildi Nr.2070 par pretrunu Vienošanās un likuma „Par valsts pensijām" regulējumā. Valsts prezidents nevar sniegt tiesām saistošu tiesību normu skaidrojumu. Turklāt konkrētajā atbildē ir tikai izteikts viedoklis, nesniedzot tam plašāku pamatojumu. Līdz ar to arī nav iespējams detalizēti vērtēt šo viedokli.

[11.5] Apelācijas sūdzībā ir norādīts, ka pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā apgabaltiesas nolēmumos citās līdzīgās lietās izteiktās atziņas, kurās atbildētājas analoģiskie akti atzīti par pirmšķietami prettiesiskiem. Apgabaltiesa norāda, ka šāds viedoklis ir pausts tikai atsevišķos apgabaltiesas lēmumos. Savukārt citos lēmumos un arī spriedumos apgabaltiesa ir secinājusi, ka aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu (*sk., piem., Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 9.septembra lēmumu lietā Nr.A420397013, 2013.gada 12.septembra lēmumu lietā Nr.A420412113, 2014.gada 27.marta spriedumu lietā Nr.A420387013 2014.gada 20.maija spriedumu lietā Nr.A420376213, 2014.gada 27.jūnija spriedumu lietā Nr.A420387313*). Arī Augstākā tiesa jau vairākās lietās ir atzinusi, ka aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-99/2015, 2015.gada 26.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-166/2015, 2015.gada 26.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-229/2015, 2015.gada 29.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-837/2015, 2015.gada 29.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-891/2015)*. Turklāt tiesnesis ir patstāvīgs nolēmumu pieņemšanā. Tiesa nevar būt kategoriski saistīta ar iepriekš tiesu praksē izdarītiem secinājumiem līdzīgās lietās. Pirmās instances tiesa ir sniegusi savu argumentāciju, kāpēc tā uzskata, ka aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas izmaksu pieteicējam. Apgabaltiesa ir pievienojusies šai argumentācijai, papildus norādot arī uz argumentāciju, kas iekļauta Augstākās tiesas spriedumā. Līdz ar to gan pirmās instances tiesa, gan apgabaltiesa ir pamatojusi savus secinājumus.

[12] Tiesai spriedumā nav jāatbild uz visiem procesa dalībnieku argumentiem, bet tikai uz tiem, kas ir nozīmīgi no tiesību viedokļa konkrētajā lietā (*sk. Augstākās tiesas 2004.gada 23.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-216/2004 8.punktu, 2007.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-299/2007 9.punktu*). Administratīvās apgabaltiesas ieskatā, gan pirmās instances tiesa, gan Administratīvā apgabaltiesa ir atbildējusi uz visiem no tiesību viedokļa nozīmīgajiem pieteicēja argumentiem, līdz ar to pārējos apelācijas sūdzībās norādītos argumentus neatrunā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2013.gada 16.jūlija lēmuma Nr.11-8/6515 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Kanenberga

Tiesneses I.Kaļiņina

D.Makarova